

4. Кравчук М.В. Правове регулювання суспільних відносин України в період Гетьманату П. Скоропадського / М.В. Кравчук // Актуальні проблеми політики. – 2010. – С. 144-152.

5. Лісна І.С. Правовий статус судових органів в Українській державі Павла Скоропадського / І.С. Лісна // Порівняльно-аналітичне право. – 2015. – С. 30-32.

6. Назаров І.В. Історичні особливості формування судової системи / І.В. Назаров // Державне будівництво та місцеве самоврядування. – 2010. – С. 12-22.

7. Фондова лекція з навчальної дисципліни «Судова влада в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.naiuu.kiev.ua/files/kafedru/kkp/lectures/sydova-vl/lekc2-sydova-vl.doc.

8. Ухач В.З. Історія держави і права України: навчальний посібник (конспекти лекцій) / В.З. Ухач. – Тернопіль: Вектор, 2015. – 378 с.

Вівюрка О.

*студент I курсу юридичного факультету
Тернопільського національного економічного університету
Науковий керівник: к. ю. н., доц., доцент кафедри
теорії та історії держави і права ТНЕУ
Кравчук В.М.*

КУЛЬТУРА СПІЛКУВАННЯ У ПРОФЕСІЇ ЮРИСТА

В умовах оновлення законодавства України й правової системи значно зросла соціальна значущість фахівців права. Особливості професії юриста потребують таких стосунків з клієнтами, які б поєднували якості педагога, психолога, вихователя, оскільки діяльність пов'язана з вирішенням однієї з проблем у житті людини – встановлення життєвої істини.

Тому сьогодні, в умовах інтеграції України в європейський комунікаційний і освітній простір зростають вимоги суспільства до професії юриста, відтак і до професійної підготовки фахівців у галузі юриспруденції, в тому числі до формування комунікативної компетентності як однієї з найважливіших ознак їх професіоналізму.

У зв'язку з цим виникає інтерес до питання формування комунікативної культури юриста, адже раніше в юридичній науці питанню культури спілкування не надавали належного значення. Деякі аспекти даної проблеми розглядали такі вчені як О. Бовдир, З. Височан, О. Калита, Р. Кацавець, В. Соколова, Є. Соколов, Г. Сагач, Г. Попова та інші.

Мета даної статті полягає в тому, щоб на основі аналізу наукових праць та досліджень з'ясувати значення комунікативної компетентності у формуванні професійної культури правників.

Володіння мистецтвом діалогічного спілкування в наш час необхідне в усіх сферах суспільних відносин, оскільки діалог є основою людського взаєморозуміння; його роль в роботі майбутніх фахівців права постійно зростає, адже в умовах правової держави особливого значення набуває вміння вести конструктивний діалог, який допомагає демократичному і ефективному розв'язанню проблем, уникненню конфліктів, протистояння та протидії.

Комунікативна компетентність у науковій літературі розглядається як сукупність знань про спілкування в різноманітних умовах та з різними комунікантами, а також уміння їх ефективного застосування у конкретному спілкуванні в ролі адресанта й адресата. Сформованість цієї якості у майбутніх фахівців права передбачає володіння мовленнєвими уміннями й навичками, необхідними для спілкування, сукупність знань про норми й правила ведення комунікації [1, с. 22].

За визначенням О. Бовдир, комунікативна компетенція юриста – це, насамперед, обізнаність фахівця із процесами спілкування з різними верствами населення; це вміння у процесі спілкування адекватно застосовувати методи виховання (переконання, бесіда, приклад, навіювання тощо), конкретно розв'язувати конфліктні ситуації [2, с. 135].

Особливість професійної діяльності юристів полягає у тому, що вони постійно беруть участь у різних видах ділового (фахового) спілкування. Їм повсякчас доводиться вступати в контакт з різними посадовими особами, з представниками місцевих органів влади, підприємств, установ і організацій. Тому, говорячи про професійне спілкування юриста, необхідно враховувати не тільки його процесуальні, але і непроцесуальні форми, в основі яких лежать прийняті в суспільстві, в тому чи іншому соціальному середовищі правила мовної й культурної поведінки, стійкі етикетні формули звернення, що відображають зовнішні прояви ставлення будь-якої людини до оточуючих, до різних соціальних цінностей. У контексті подібних випадків спілкування слід говорити про непроцесуальне професійно-правове спілкування юриста [1, с. 23].

Значну частину професійної діяльності юриста займає консультативна робота. Відтак, працівникам юридичної сфери доводиться мати справу з різними життєвими ситуаціями, зустрічатися з різними людьми: від найманого працівника до банкіра, від школяра до академіка, від добропорядного громадянина до злочинця-рецидивіста. А це вимагає від них широкого кругозору, різних знань, високої культури поведінки, комунікабельності, відкритості та толерантності. В юридичній сфері надзвичайну роль відіграють вміння застосовувати функціональні засоби, тобто функції психіки та мовлення юриста [2, с. 135].

Вважаємо за необхідне особливо акцентувати увагу на важливості якісного виступу в суді – це один з найскладніших і найвідповідальніших моментів професійної діяльності прокурора, захисника чи інших учасників процесу. Щоб впевнено відстоювати права людини і захищати інтереси суспільства, слово правника має бути справедливим, переконливим. Саме вміння кваліфіковано переконати у винуватості чи невинуватості підсудного – професійний обов'язок правника. Вплив судового риторика на слухачів, як зазначає Р. Кацавець, залежить не тільки від глибоких правових знань, професійних навичок, але й від вміння публічно говорити [3].

Щоб така промова була переконливою, слід дотримуватись відповідних правил. Юрист повинен прекрасно знати матеріали справи, орієнтуватися в обставинах, доказах, правильно оцінювати всі факти, що мають відношення до справи. Судовому оратору необхідно відчувати матеріали справи, зуміти уявити картину злочину, обстановку, в якій його було скоєно. Для переконання і

впливу юрист має звертати увагу, перш за все, на ті факти, що діють на свідомість слухачів, – тобто логічні докази [4, с. 138].

Головним у мистецтві спілкування, на наше переконання, є певна ідея, яку оратор хоче донести до слухача і до його свідомості. Це досягається переважно логічними засобами: судженнями і доказами. Жодні емоції не допоможуть судовому оратору, якщо він не аргументуватиме свою промову доказами, фактами, якщо не впливатиме силою своєї логіки і не обґрунтовуватиме свою позицію. Втім, завойовувати увагу аудиторії слід не стільки категоричністю своїх суджень, скільки такою побудовою промови, яка б привела слухачів до потрібного висновку. Потрібно бути переконливим, але не категоричним. Перебільшене нав'язування своєї думки викликає негативне відношення. Слід проявляти витримку і довір'я до розуміння слухачів.

Надійними факторами впливу на слух аудиторії є засоби мовної виразності. Це юридичні афоризми, прислів'я, приказки, яскраві образи. Але ж слід пам'ятати про доцільність їх застосування. Зосередити увагу слухачів аудиторії допомагають жести і рухи, котрі, як ніщо інше, визначають індивідуальний стиль судового риторика. Міміка риторика – теж чудовий стимулятор аудиторії. Вона здатна передавати радість, рішучість, презирство, іронію.

Ефективність мовлення юриста залежить від рівня володіння мовою, правильного вибору мовних засобів, від культури мовлення. Зрозуміло, що досягти високої культури мовлення неможливо без високої лінгвістичної свідомості носія мови, любові до мови, постійного аналізу, удосконалення, шліфування власного мовлення.

О. Калита акцентує увагу на тому, що високий рівень культури мовлення юриста забезпечується комплексом умінь:

- організувати процес спілкування, спираючись на знання ситуації, мотиву й мети, на правильне розуміння партнера, встановлення контакту;

- викликати й підтримувати інтерес до процесу спілкування, поступово розв'язуючи поставлені завдання;

- викладати інформацію за темою спілкування в монологічній або діалогічній формі, узгоджуючи інформативну насиченість повідомлення з доступним для адресата лексичним матеріалом, синтаксичними конструкціями, інтонаційним оформленням;

- словом і ділом впливати на партнерів, переконувати їх, схилити до своєї думки;

- оцінювати діяльність співрозмовника на кожному етапі в такій формі, яка сприяє подальшому спілкуванню, а також самооцінці й аналізу власної мовленнєвої діяльності тощо. Зазначені умови забезпечують ефективний перебіг професійної комунікації юристів [5, с. 38].

Підсумовуючи вищенаведене, доцільно акцентувати, що аналіз наукових джерел дозволяє зробити висновок, що комунікативна компетентність є важливою складовою професійної культури правників. Індивідуально-особистісні якості, соціально-культурний та історичний досвід сприяють формуванню вмінь і навичок професійного спілкування юриста високої кваліфікації. Професійна комунікативна компетентність правника є показником сформованості системи професійних знань, комунікативних умінь і навичок,

ціннісних орієнтацій, загальної гуманітарної культури, інтегральних показників культури мовлення, необхідних для якісної юридичної діяльності.

Список використаних джерел

1. Височан З.Ю. Формування комунікативної компетентності як ознаки професійної культури майбутніх фахівців права / З.Ю. Височан // Наука і освіта. – 2015. – № 6. – С. 21-27.

2. Бовдир О. Комунікативна культура юриста: сутність та особливості / О. Бовдир // Молодь і ринок. – 2011. – № 5. – С. 132-135.

3. Кацавець Р.С. Судові промови державного обвинувача та адвоката- захисника у кримінальному судочинстві України: правові, етичні, логічні та мовні аспекти: монографія/ Р.С. Кацавець. – К.: ЦУЛ. – 2014. – 150 с.

4. Кацавець Р.С. Ораторське мистецтво як складник професійних якостей юриста / Р.С. Кацавець // Вісник Академії адвокатури України. – 2009. – Число 1. – С. 137-141.

5. Калита О.П. Концептуальні підходи в дослідженні комунікативної компетентності юристів / О.П. Калита // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Філологічні науки. – 2014. – Вип. 35. – С. 36-39.

Відквіська М.

*студентка магістратури юридичного факультету
Тернопільського національного економічного університету*

*Науковий керівник: к.і.н., доцент, доцент кафедри
теорії та історії дежави і права ТНЕУ*

Грубінко А.В.

ПІДСТАВИ ОБМЕЖЕННЯ ПРАВА ПРИВАТНОЇ ВЛАСНОСТІ У РИМСЬКОМУ ПРАВІ ТА ЇХ РЕЦЕПЦІЯ У ПРАВІ УКРАЇНИ

Правове регулювання майнових відносин займало центральне місце в римському приватному праві. Право приватної власності за римською правовою традицією можна визначити як найвищу владу особи над річчю, її виключне право володіти, користуватися і розпоряджатися річчю згідно зі своїми інтересами. Право є виключним тому, що воно неподільне, тобто належить тільки власнику, який ні з ким його не поділяє. Насправді право власності за всіх часів могло обтяжуватися обмеженнями – в інтересах держави, суспільства, користувачів майна.

Порівняння положень чинного законодавства з відповідними приписами римського приватного права дозволяє констатувати високий рівень рецепції римського правового досвіду сучасною правовою системою України. ЦК України правом власності визначає право особи на річ (майно), яке вона здійснює відповідно до закону за своєю волею, незалежно від волі інших осіб (ст. 316). Однак в науці цивільного права не встановлено єдиного поняття самого права власності. Найпоширенішим є визначення права власності як права найбільш повного і виняткового панування особи над річчю, поєднане з відношенням до речей як до своїх.